

NEJVYŠŠÍHO SUDIHO KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO

ONDŘEJE Z DUBÉ

PRÁVA ZEMSKÁ ČESKÁ

VYDAL, ÚVODEM A POZNÁMKAMI OPATŘIL

Dr. FRANTIŠEK ČÁDA.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.
1930.

Po žalobě této neb jiné, kdež desk nenie, mají svědci býti etc.^a **34.** Pak po této¹ nebo po prvé žalobě, kdež desk nenie^{b,c} a svědci jdú, má jich sedm býti vládyk nenájemných, čistých od nárokův a usedlých² od dědin, většie strana z toho kraje, kdež ty dědiny ležie a odjinud menšie; a ti mají od pówoda po^d suchých dnech ve dvú neděli ve dsky^e vloženi býti a na prvé^f roky v primě v kaple^g opovědění a postavení^h, v kaplu s ohrazením práva uvedeni býti^{i,k} a třie z nich voleni od pohnaného ku přísaze podlé^l vdovy a ona^m napřed a oni po nie vždy s zmatkemⁿ přísahati budú na kříži^o ³. Ale o poslúpenstvie^p jdú svědci^q proti svědkóm, vše s zmatkem a ktož změte, ten ztratí a druhý zíště. Pakli obojí projdú, tehda niktež v ničemž. Póhon mine a viac o túž věc pohoniti nemóže. Pakli bude žaloba k dskám^r, tehda na pániech leží podlé žaloby a desk, že páni naleznú, což se jim zdá podlé práva zemského^s ⁴.

Základ žaloba obecná a svědky vésti podlé žalobys očístú, jakož dole psáno.^a

35. Pak po těch žalobách jiné jdú žaloby ze škod a ty jsú pro rozličné příčiny také rozličné: jedny jsú z účinka a druhé jsú z příjma a třetie jsú z kázanie^b ¹. A ty vsecky s jich příčinami dole stojie^c.

34. a) ‚Svědkové o dědinu‘ B. — ^{b)} ‚jmenují‘ $\beta I_{1,2}$. — ^{c)} *interpol: ‚mají býti svědci. Pak po této neb po třetie žalobě, kdež desk nenie‘ B II. — ^{d)} ‚do‘ B II. — ^{e)} *interpol: ‚zemské‘ B. — ^{f)} ‚naj prvé [sic!] A, A₁; ‚na prvnie‘ b II_{1,3}. — ^{g)} ‚v prvnie caple‘ B; ‚v primě a v kaple‘ B II, b I₁. — ^{h)} Pro tuto interpunkci svědčí rkpy (na př. B, b II_{1,2} a j. a pozděj. přítiskem i A, vsouvající spojku ‚a‘ neb ‚i‘, na př.: ‚postaveni i v kaplu ...‘ — ⁱ⁾ ‚na prvé — býti‘ chybí B I₁. — ^{k)} *inierpol: ‚vedlé řádu zemského‘ b II_{1,2}. — ^{l)} ‚vedlé‘ B. — ^{m)} *interpol: ‚sama‘ b II_{1,2}. — ⁿ⁾ ‚s zmatky‘ A_{1,2}; ‚zmatek‘ B. — ^{o)} Odtud B I₁ nový článek. — ^{p)} ‚o poslúpenstvie B, $\beta I_{1,2}$. — ^{q)} ‚Ale — svědci‘ chybí A_{1,2}. — ^{r)} ‚dskami‘ a₃. — ^{s)} ‚panského‘ B II; *interpol: ‚Ale jestliže ten, ktož dědiny drží, má-li správce za ně, že jest je kúpil, těch má požiti a je jmenovati na žalobě. A má lhótu postaviti je na prvnie roky panské, aby jej zastúpili. A měl-li by kterou při proti vdově, aby vedli anebo odbyli podlé jejich desk věnných‘ $\beta I_{1,2,3}$.

¹⁾ Srov. čl. 24. a 33. Viz Kapras, *Manž. právo majetk.* (1908) 33, 34, týž, *Poručenství* (1904) 111, 112, Kozáková, *Práv. postavení ženy* (1926) 25, 37, Markov, *Původ-sok* (Sbor. v. práv. 28, 1928) 355 pozn. 26. — ²⁾ Srov. Off. cca tab. t. čl. 63; Brandl, *Gloss.* 351. — ³⁾ Srov. *Řád práva zemského* čl. 73. Dále Off. cca tab. t. čl. 60: (citaci viz při čl. 33. pozn. 2) a čl. 93: ‚Si mulier citat pro dote et asserit sibi dotatum fore per maritum suum in hereditatibus, de quibus citat, et citatus defendit dicens, quod maritus suus ibidem nichil habuit, inventum est, quia citatus debet ducere VII testes vladicones, ex quibus tres electi debent iurare cum errore super huius modi defensione. Jestliže žena pohoní z věna a praviec, že by jí muž jejie oddal na dědinách, z nichžto pohoní, a pohnaný zbraňuje a řka, že muž jejie tu nikdy nic neměl, nalezeno jest, že pohnaný má vésti sedm svědkuov vládyčieho řádu, z nichžto tři zvoleni mají přísahati s zmatkem o té obraně. Srov. *Onďřejův* čl. 45, Markov, *Původ-sok* (Sbor. v. práv. 28, 1928) 360 pozn. 42. Viz též úvod str. 69. — ⁴⁾ Srov. Off. cca tab. t. čl. 17.

35. a) ‚O základ‘ b I_{1,3}. — ^{b)} ‚z kázně‘ B; ‚z kažení‘ b II₃. — ^{c)} ‚stojie psány‘ B, $\beta I_{1,2}$; ‚z příjmu a těch jsú zkaženi a ty vsecky s jich příznání‘ βII .

¹⁾ Srov. čl. 26. Dále Stieber, *K vývoji správy* (1901) 66 pozn. 166, Vacek, *Sociál. dějiny* (1905) 160, Markov, *Původ-sok* (Sbor. v. práv. XXVIII, 1928) 363, Rauscher, *O krádeži a loupeži* (1929) 8, 38. Viz též úvod str. 64.

36. Takto jest žaloba z účinka^a: „Radim^b z Týnce^c žaluje na Petra z Brusov^d, že jemu učinil škodu svú mocí bezprávně na jeho dědině v Brusiech^e, když se tu přihodil. Jměl jemu dáti peníze menovité podlé úmluvy přátelské, i nedal a proto jest škodu vzal na rozličných základiech^f, na hotových penězích^g, na rozličných stříbrných klenotiech^h za sto hřiven stříbra. Po téj škodě púvod Jan ze Pticeⁱ, Petr z Smrdova^k aneb sám, mluví-li co proti tomu, proši práva.^{1 1}

Žaloba z účinka.

37. Bývá také v té žalobě púvodem list s visutými pečetmi¹, jakož pravda^b záleží, a když to bude^c v žalobě, tehda úrad s listem odsielá strany ku purkrabí pražskému. A tu pak pozná-li se pohnaný ku pečeti a k slibu^d, tehda plniti musí, jakž purkrabie² umluví; a toho^e jest právo ve dvou nedělí. Pakli se nezná, tehda^f jděte svědci, jako jest napřed^g psáno³. Ale to vždy má jíti, ač se pohnaný na žalobě tak^h brániti bude a právo sobě rozomně ohradí. Ale jinak, jakž na žalobě bude odpověděno a k neviněⁱ položeno, tak se staň na přísahách a jinak nic; neb^j by se straně křivda stala.

O témž, když by list byl.^a

Také v té samé žalobě z účinka mohou ty^k příčiny býti, jako napřed stojí: „měl mi to učiniti neb toto“, ale v jiných žalobách to nemóže býti, jako o příjem neb o kázanie.

36. ^a) „Takto — z účinka“ *chybí b I_{1, 2}, b II_{1, 2}*. — ^b) *Palacký (AČ. II. 494) čel: „Radún“, rkpý však piší vesměs „Radim“*. — ^c) „z Týniště“ B; „z Tužetína“ b II_{1, 2}; „Vilém z Háje“ β I_{1, 2, 3}. — ^d) „Jiřika z Kyj“ b II_{1, 2}. — ^e) „u Vesci“ β I_{1, 2, 3}. — ^f) „nákladiech“ b I₁, b II₃, b III₁. — ^g) „na rozličných — penězích“ *chybí a₂*. — ^h) „na rozličných — klenotiech“ *chybí b II₁*. — ⁱ) „z Skalice“ B; „ze Žlunic“ β II; „z Teplice“ a₁₁. — ^k) „púvod, Petr z Újezda, Martin z Hrusic“ β I₁. — ^l) „když by byl list“ b II₃.

¹) *Srov. Formae querelarum III. čís. 2. (Cod. j. Boh. II, 2. 327): „O účinku, že mu učinil škodu svú mocí bezprávně na jeho dědině ve Lhotě a ta škoda na rozličných nákladech a na rozličném domovitém nábytku a na hotových penězích za sto hřiven stříbra; po té škodě púvod, Oldřich z Kocúrova čili on sám“. Srov. i tamtéž I. čís. 20 (vyd. na uv. m. 317): „Žaluje, že mu škodu učinil svú mocí bez práva na své dědině v Lhotě za přátelskou smlúvu, nedal jemu jeho sto hřiven stříbra, ješto jemu měl správně dáti i zadržal to, proto vzal škodu na hotových penězích za sto hřiven stříbra; potom ta škoda toho-li, ješto učinil čili jeho samého.“ Viz Stieber, K vývoji správy (1901) 66, Čáda, Čes. práv. knihy (Naše právo a stát, 1928) 39, Markov, Púvod-sok (Sbor. v. práv. XXVIII. 1928) 378. Viz též úvod str. 40, 64.*

37. ^a) *interpol: „píše tuto“ A, A₂; *interpol: „s visutými pečetmi“ a₆; *interpol: „za škody“ B I₂. — ^b) „práva“ B I₂. — ^c) „bylo“ B. — ^d) „k listu“ a₁₁, b I₂, b II₁. — ^e) „to“ B I₁, b II₂. — ^f) „ale“ B. — ^g) „prvé“ B. — ^h) „tak vždy“ B. — ⁱ) *interpol: „zdviženo“ B I₁. — ^k) *interpol: „samy“ B I₁.

¹) *Srov. k tomu Markov, Púvod-sok (Sbor. v. práv. XXVIII. 1928) 390 pozn. 118, kteréžto tvrzení není oprávněno, protože prakse byla ustálena již před r. 1402, z něhož je volen jako příklad Markovem uváděný púhon z Emlera, Pozůstatky desk I. 83, č. 24. — ²) Kompetenci purkrabího uvádí Ondřej v čl. 25. — ³) Srov. t. zv. Decreta duo Caroli regis (Jireček, Cod. j. Boh. II, 2. 285), dále Ondřejův čl. 34, Stieber, K vývoji správy (1901) 25, úvod str. 64.*